

Arne Jon Isachsen

MÅNEDSBREVET

Juli 2010

IBSEN I AMERIKA

Blow-out i Mexicogulfen i april, er den siste i rekken av katastrofer det britiske oljeselskapet BP har ansvar for. President Obama er ikke blid. Han har presset BP til å sette av 20 milliarder dollar i et eget fond for dekning av utgifter. Videre har BP akseptert ikke å betale utbytte til sine eiere i år. Men mange på høyresiden i amerikansk politikk raser. De mener presidenten griper inn i næringslivet på upassende vis.

For vel to måneder siden hendte det som ikke kunne hende. Blow-out i Mexicogulfen. I en oljebrønn som BP har boret. Den største utblåsningen til havs i historien. Elleve mennesker mistet livet. På fire dager spruter det nå ut like mye olje som under forliset til Exxon Valdez utenfor Alaska i 1989.

Da Tony Hayward, med en Ph.D. i geologi fra University of Edinburgh, overtok som ny sjef for BP for tre år siden, skulle sterkere fokus settes på sikkerhet, ble det sagt. Ulykken i Mexicogulfen viser at Tony Hayward ikke har lykket med dette. En kultur der kutt i kostnader alltid har vært det sentrale, har han ikke i tilstrekkelig grad klart å endre.

De økonomiske konsekvensene

Oljeulykken vil koste BP dyrt. Men BP – som i sin tid betød British Petroleum, og som er Storbritannias største selskap – har midler til å bestride dem.

Etter amerikansk lov skal kompensasjon til dem som mister sin inntekt på grunn av oljesøl, ikke overstige 75 millioner dollar. BP har imidlertid bestemt at man vil se bort fra denne begrensningen. Alle rettmessige krav vil bli honorert, sa selskapet for mer enn en måned siden. Handling har fulgt ord. BP har nå seks hundre mann i arbeid med å få oversikt over krav som fiskere og andre med tapt arbeidsfortjeneste har. 20.000 krav er behandlet av 42.000 som så langt har kommet inn. Og 53 millioner dollar allerede utbetalt.

Men dette er småpenger i det store bildet. Selve kostnadene ved å stanse lekkasjen og å rense opp i miljøet i etterkant, er beregnet til 12 milliarder dollar. I tillegg kommer bøter på mellom 1.100 og 4.300 dollar per fat olje som er sølt ut i havet, beregnet til i alt å koste rundt 20 milliarder dollar.

Imidlertid har BP hatt en langt tøffere nedtur på børsen enn tallene over tilsier. Hele 89 milliarder dollar har selskapets verdi sunket med siden ulykken var ute, skriver *The Economist* den 19. juni. Som tallene over er hentet fra.

Demokratene kjører en hard linje .....

President Obama er ikke blid på BP. Dette oljeselskapet har et slett rulleblad i USA. I 2005 var det en eksplosjon i et BP-eid raffineri i Texas som kostet 15 mennesker livet. Året etter stod BP for utslipp i Alaska. Og selskapet har tidligere fått bøter for ikke å overholde standarder for sikkerhet.

President Obama har forlangt at BP setter av 20 milliarder dollar i et eget fond. Midlene her skal gå til dekning av de krav BP vil få både for å rense opp i miljøet og for bøter som selskapet må påregne. Midlene på dette fondet skal styres av en utenforstående og altså ikke av BP selv. Obama har gjort det klar at de 20 milliardene ikke er noe tak på hva kravet mot BP kan bli. Selv om den amerikanske presidenten ikke har noe lov å vise til for sitt krav om etablering av et slikt fond, har ledelsen i selskapet sagt at den vil etterkomme denne henstillingen.

For BPs del kan det at man legger pengene på bordet, bidra til ro i markedet og fornyet tillit til selskapet. Videre er det ikke snakk om å bla opp alle pengene med en gang – de skal inn i fondet over en fireårs periode. Det gir BP bedre styring på egen kontantstrøm.

Nancy Pelosi, ”speaker” i Representantenes Hus, har forlangt at BP ikke betaler utbytte til eierne før selskapet har gjort opp for seg etter oljekatastrofen. Og BP følger opp. Selskapets ledelse har gjort det klart at aksjonærene kan ikke påregne noe utbytte dette året.

.... mens republikanerne virker lettere fortørnet

For amerikanske skattebetalere har Obama gjort en strålende jobb. Sikret utenlandsk finansiering av utgifter som denne fæle katastrofen føre til. Men republikanerne raser. Hvorfor det? Fordi presidenten griper inn i næringslivet på upassende vis.

Under en høring i Kongressen ba Joe Barton, republikansk kongressmann fra Texas, BP-sjefen Tony Hayward om unnskyldning. For hva? For at USAs president driver en form for sosialisering ved å kreve at BP setter opp et fond som selskapet ikke selv har kontroll over, og som Obama ikke har noen lovhjæmmel for å forlange.

Er ikke dette en urimelig anklage? President Obama var nøye med å presisere at alle er interessert i at BP forblir ”et sterkt og levedyktig selskap”. Ikke snakk om noen statlig overstyring av oljeselskaper. Slik Vladimir Putin, nåværende statsminister i Russland og tidligere president, har for vane.

Stans i oljeboring

Obama har også besluttet at all oljeboring i Mexicogulften skal opphøre de neste seks månedene. Arbeidet med bedre å forstå hva den enorme ulykken skyldtes, med sikte på nye tiltak som skal forhindre noe lignende i fremtiden, ligger bak.

Wall Street Journal, Amerikas største avis og i stor grad et talerør for republikanerne, raser. Den 16. juni mener avisen at dette er ”uvettig politikk som snart vil gjøre tusenvis av amerikanere arbeidsløse”. Enda verre blir det når midlene på fondet nevnt over skal brukes til å betale dem som mister jobben.

For oss nordmenn er mange synspunkter på høyresiden i amerikansk politikk vanskelig å forstå. At aksjonærer i et selskap som har tedd seg uvørent og forårsaket tidenes største oljekatastrofe til havs, i en periode ikke får utbytte, men at penger i stedet går til utbedring av sikkerheten og til dem som av den grunn blir uten jobb, virker rimelig for den jevne nordmann. Men ikke umiddelbart rimelig for alle amerikanere.

Ibsen i Amerika

En vitsetegning fanger opp dilemmaet Obama befinner seg i.
Folket: ”Kom igjen steinansikt, det er enormt oljesøl der ute. Vis følelser! Vis sinne!”
President Obama: “Jeg vet hvem jeg ville gi et spark i ræva.”
Folket: ”Hvor lite passende å si for en president.”

Er ikke dette Ibsen på nytt? I dagens Amerika.
”Om jeg hamrer eller hamres, like fullt så skal det jamres.”

Konsekvenser på lang sikt

Det kan være naturlig å trekke frem noen mer langsiktige konsekvenser av dramaet som nå utspiller seg i Mexicogulften.

For det første, de amerikanske reglene for erstatning ved oljesøl er mye strengere enn andre lands. Vil det føre til at selskaper etter hvert trekker seg ut av gulften? Statoil som har ni engasjementer på amerikanske delen i Mexicogulften, tar nok en ekstra runde på sikkerheten her i kjølvannet av Obamas tøffe behandling av BP.

For det andre, USAs store oljeforbruk bidrar til at leting etter det svarte gull skjer i stadig vanskeligere tilgjengelige felter. Risikoen for utblåsninger øker. Vårt eget Lofoten-prosjekt for oljeboring har fått seg et skudd for baugen.

For det tredje, skjerpede krav til sikkerhet er helt nødvendig. Men det kan føre til økte kostnader og høyere oljepris som i sin tur rammer USA. Og Obama får pepper for å rette opp et slapt regelverk for oljeboring til havs. Ibsen igjen.

25. juni 2010

Tidligere Månedsbrev finnes på min hjemmeside

<http://home.bi.no/fag87025/>